

STRESZCZENIE

Praca dotyczy dobrostanu psychologicznego mężczyzn i czynników go wyjaśniających. Dobrostan badano zgodnie z podejściem eudajmonistycznym, w którym przyjmuje się, iż wyznacznikiem szczęścia nie jest ani zmysłowa przyjemność, ani emocjonalne doznania, ale autentyczne życie polegające na wypracowaniu podstawowych cnót oraz osiągnięciu celów (Czapiński, 2004, Krok, 2015). W badaniach wykorzystano wielowymiarowy model Ryff (1989), w którym dobrostan psychologiczny definiowany jest jako złożony konstrukt, obejmujący sześć wymiarów: autonomia, panowanie nad środowiskiem, rozwój osobisty, pozytywne relacje z innymi, cel życiowy oraz akceptacja siebie. Celem projektu było zbadanie znaczenia uogólnionego przekonania o własnej skuteczności (Schwarzer, Jerusalem, 1995) oraz zgodności motywacji celu z Ja (Sheldon, Kasser, 1995, 1998) w wyjaśnianiu dobrostanu psychologicznego mężczyzn. W analizach uwzględniono zgodność z Ja motywów, z jakich podejmowane są cele życiowe w obszarze pracy i w obszarze rodziny, uznawanych za dwa kluczowe, różniące się choć powiązane ze sobą obszary aktywności człowieka dorosłego (Bronfenbrenner, 1976; Clark, 2000; Trempała, 2000). W badaniu poszukiwano odpowiedzi na pytanie o to, jakie znaczenie w wyjaśnianiu dobrostanu psychologicznego mężczyzn ma uogólnione przekonanie o własnej skuteczności i zgodność motywacji celów z Ja realizowanych przez nich w obszarze pracy i rodziny oraz poszukiwano odpowiedzi na pytanie, czy zgodność motywacji celów z Ja realizowanych przez mężczyzn w tych obszarach życia pełni rolę pośredniczącą w relacji między uogólnionym przekonaniem o własnej skuteczności a dobrostanem psychologicznym. W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze przeprowadzono badanie, w którym uczestniczyło 301 mężczyzn aktywnych zawodowo, pozostających w związku romantycznym i sprawujących opiekę nad przynajmniej jednym dzieckiem będącym w wieku do 18 lat. Do pomiaru zmiennych wykorzystano narzędzia: *Analiza Projektów Osobistych* Little'a (1989), *Kwestionariusz Zgodności z Ja Celu* Sheldona, Kassera (1998) w polskim tłumaczeniu Lachowskiej (materiały niepublikowane), *Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności* Schwarzera, Jerusalema (1995) w polskiej adaptacji Juczyńskiego (2001) oraz *Skala Dobrostanu Psychologicznego* Ryff, Keyes (1995) w polskiej adaptacji Kroka (2012). Zgromadzone dane poddano analizie statystycznej za pomocą programu IBM SPSS Statistic 27 oraz pakietu PROCESS z wykorzystaniem modelu 4 (Hayes, 2018). Analizie poddano ponadto treść celów realizowanych przez mężczyzn w obszarze pracy i w obszarze rodziny.

W badaniu uzyskano listę 1724 projektów osobistych, które zostały poddane ocenie pięciu sędziów a następnie przypisane do podstawowych kategorii celów. Kategoryzacja ta została oparta na uznanej w psychologii klasyfikacji celów osobistych zaproponowanej przez Little'a i współpracowników (Little, Chambers, 2004; Little, Gee, 2007), obejmującej siedem kategorii celów życiowych: edukacja, praca, zdrowie, cele interpersonalne, cele intrapersonalne, rekreacja oraz obowiązki domowe. W efekcie przeprowadzonych analiz statystycznych stwierdzono bezpośredni dodatni związek między uogólnionym przekonaniem o własnej skuteczności a globalnym dobrostanem psychologicznym oraz jego poszczególnymi aspektami. Zaobserwowano także, że zgodność z Ja motywacji celów realizowanych przez mężczyzn pełni rolę częściowego mediatora w relacji między uogólnionym przekonaniem o własnej skuteczności a dobrostanem psychologicznym. Zgodność z Ja motywacji celów realizowanych przez mężczyzn w obszarze rodziny jest istotnym mediatorem w relacji między zgeneralizowanym przekonaniem o własnej skuteczności a dobrostanem psychologicznym ujętym globalnie oraz każdym z jego wymiarów, natomiast zgodność z Ja motywacji celów realizowanych przez mężczyzn w obszarze pracy jest istotnym mediatorem jedynie w przypadku wymiaru dobrostanu dotyczącego rozwoju osobistego i posiadania celu życiowego. Przedstawiono interpretację psychologiczną uzyskanych wyników, zidentyfikowano ograniczenia badania oraz wskazano implikacje praktyczne wynikające ze stwierdzonych prawidłowości.

Słowa kluczowe: mężczyźni, dobrostan psychologiczny, zgeneralizowane przekonanie o własnej skuteczności, zgodność z Ja motywacji celu, praca, rodzina